

3. Nov. 1837

SENDER

Martinus Rørbye

RECIPIENT

Frederikke Rørbye, f. Stockfleth

FACTS

Document type:

Letter

General comment:

Brev nr. 111 på Rørbyes liste over afsendte breve 1834-37.

Sender's location:

Dresden

Recipient's location:

København

Mentioned people:

Johan Christian Dahl

C.W. Eckersberg

Johan Jacob Jansen

Just Ulrik Jerndorff

Hans Jespersen

Isac Noa Mannheimer

Jens Peter Møller

Wilhelmine Sonnleithner, f. Mariboe

Jacob August Stenfelt

Archive:

Det kgl. Bibliotek, Acc. 1996/44

TRANSCRIPTION

Dresden den 3die November 1837.

Førend jeg forlader Dresden maae jeg dog ikke undlade at takke dig kjæreste Moder for dit siste Brev, som jeg modtog i München. Af Rose maae du alt have erfaret, at jeg har forladt München, jeg var da jeg sist tilskrev hende i Wien,¹ og tænkte da ogsaa paa at besvare dine kjærlige Linnier; ikke desto mindre fant jeg det bedre, endnu at opsætte dette, til jeg var i Prag, eller her: Jeg troede, at jo nærmere jeg var det kjære Hjem, destomere kjære Moder ville det glæde dig, at modtage Brev fra mig, idet du da endmere maatte blive overbeviist om, at det ikke længere var min Agt at nøle; men saa snart muligt igjen søge at komme under dit venlige Tag. Og sandeligen jeg maae tilstaae, at jo nærmere jeg rykker til dette, desto større blive min Attraae derefter; Dagene ere nu korte, tildeels ogsaa regnfulde og triste, og de lange Aftener i Norden, kan en Reisende kun slet tilbringe, naar han ikke altid har Lyst til at tilbringe dem paa offentlige Steder. Af dette har jeg alt nok, omendskjønt man overalt hvor jeg har været, har søgt at gjøre mig det saa tillokkende som muligt, og ikke siælden har man stærkt forundret sig over at jeg [overstreget: saa stærkt] iilede, og ikke nok viste at skatte, hvad der omgav mig. Dog de gode Mennesker vare tildeels inskrænkede ved deres Uvidenhed om hvad jeg kunne vente mig hjemme ved Omgang med en kjærlig Familie; ogsaa betragte de deres kjære Tyskland, som det høieste, troe at Alt hvad man har af Skjønt der, dog best findes, og tage ikke noksom i Betænkning, at jeg kommer fra det [for mig] skjønnere Syden, hvormed Tyskland med alle sine Herligheder dog aldrig vil kunne komme i Betragtning. Jeg kunne derfor aldrig laane Øre til nogen Anmodning, om end blot at blive een Dag længere paa noget Sted, end min Bestemelse bød det, og er da saaledes kommen hiid. Siiden i Søndags har jeg været her og reiser formodentlig herfra i Morgen, jeg vil saaledes, naar du modtager disse Linnier, være i Berlin; derfra, eller fra Hamborg skal jeg skrive til Rose, for saa bestemt som muligt at lade Eder viide, naar jeg vil kunne være hjemme; thi endnu kan jeg umuligt fastsætte nogen Dag da jeg ikke veed hvorlænge jeg bliver i Berlin, og heller ikke hvor lang Tiid man med Eilwagenerne bruge for at tilbagelægge Veien; i de siste Dage af denne Maaned tror jeg imidlertid at være hos dig beste Moder. Lad dig da blot ikke forskrække, vis du skulle finde at jeg for meget har forandret mig; min Karakter kjender du, den har i det minste ikke forandret sig til det slemmere, og •2• om jeg derfor skulle være bleven lidt smallere eller federe, det haaber jeg ikke vil sætte mig høiere eller lavere i dine Øine, saa at jeg har det beste Haab om, at du vil modtage mig, og fremdeles behandle mig paa den kjærlige Maade,

jeg tidligere saa ofte har haft saa mange Prøver paa; tilgiv mig ogsaa kjæreste Moder, vis du skulle finde at min tidligere Særhed ikke saa ganske have forladt mig; jeg tilstaar jo, at det langt fra ikke er rigtigt endogsaa blot at anmode om Saadant; men da jeg veed du er overbeviist om, at min Villie er god og at Evnerne til fulkommen Selvbeherskelse blot feile, saa haaber jeg ogsaa at du ikke vil tage dette saa nøie; bedre er det under alle Omstændigheder hellere forud at siige at man er værre end man virkelig er; derved skuffer man dog ikke sine Venner. Imidlertid kjæreste Moder tror jeg ikke den Forandring der er foregaaet med mig vil være dig synderlig bemærkelig, du vil efter 2 a 3 Dages Forløb have forglemt at jeg saa længe var fraværende, idet du ganske vil lære at kjende min Kjærlighed til dig og de gode Søsken ~~der~~ uforandret. Og saaledes er det visseligen best for os Alle. – Dog nu hvad min Reise angaaer, da opholdt jeg mig i Wien 8 a 10 Dage og tilbragte disse tildeels ret behageligt, idet jeg der gjorde Bekendskab med tvende særdeels nette Familier; den ene var den jødiske Præst Manheimer's,² han har tidligere været ansat ved sin Meenighed i Kjøbenhavn, og gjør nu i Wien megen Lykke som Prædikant, og dette ikke allene blant Jøderne; men hos Alle der besøge det nye Tempel der; jeg hørte bla[n]t andet en Tale af ham, saa smuk og human, som det vel var muligt, i enhver protestantisk Kirke kunne den være holt, og med udmærket Bifald, det Manden end mere veed at forhøie ved sine Talegaver. Hvad der ogsaa meget bidrager til at forhøie Gudstjenesten i hiint Jødernes Tempel er den udmærket smukke Vokal Musique; og siden jeg i det Sixtinske Kapell i Rom hørte de bekjente Misserer, maae jeg tilstaae ikke at have hørt lignende Kirkemusique, man gjør der alle vore Kirker tilskamme, hvor Musiquen som oftest er under all Kritique; Mange Præster ere af den Meening at deres Prædikener ere det Vigtigste og betrakte det andet som en Biting, jeg siiger nei! thi er man ikke saa heldig at høre en god Prædiken, da har vor Kirketjeneste Intet der kan tiltale Hjertet. – Dog nok herom, jeg vil tale om mine andre Bekjendskaber i Wien, og maae da ikke forbigaae Familien Sonleitner's. Manden er nu død, han var Regjeringsraad, Konen³ lever [overstreget: endnu] og har to ikke smukke; men saare underholdende Døttre, saa at du vel kan tænke dig jeg ikke kjedede mig i dette Selskab, den gav mig en Forsmag paa Familielivet i Norden, det jeg saa længe havde maattet undvære i Syden. Hun var tidligere en Jomfrue Mariboe, en Søster til Poletiemester Stenfelt⁴ i Helsingør; hendes Huus i Wien skal tidligere •3• have hørt til de eleganteste, og [overstreget: endnu] siden Mandens Død, da hun dog har maattet indskrænke sig, er Alt der, dog saa smagfuld og net indrettet og arrangeret at man virkelig med Glæde var hos

hende. Jeg ved ikke hvoraf det kommer, men jeg fant der, som jeg alt tidligere saa ofte hos Andre paa min Reise har funden, en saare venlig Modtagelse og Behandling; efter faae Tiimers Bekjentskab var det som om jeg alt i Aar havde kjent disse Mennesker, og da Tiden endelig kom at jeg maatte sige dem mit Lev vel! maatte vi paa begge Sider beklage at Bekjentskabet havde været af saa kort Varighed. Jeg maatte love at komme igjen, og da ikke uden Rose til vis Modtagelse de ville forberede Alt, naar jeg blot ved et Par Linnier ville underrette dem om Tiiden. Dette er vel Planer, der høre til de aldriig udførlige, imidlertid glæder det dog særdeles, at see Velvilie paa denne Maade lagt for Dagen. Ogsaa i Wien traf jeg en Doctor Jansen⁵ og Maleren Jerndorff⁶ fra Kjøbenhavn, og saaledes havde jeg, mine Wienerbekjenterne iberegnet allerede i faae Dage erhvervet mig Bekjenskaber nok, selv om Opholdet have varet et heelt Aar; men da jeg var færdig med at see, hvad der i Wien var tilgængeligt, foer jeg viidere til Prag, hvor jeg igjen ved et Par Breve snart kom i Forbindelse med Folk. Prag er i Smag med Nyrenberg, og har noget saare hyggeligt, vel seer man der ikke den Elegantz og Folkemasse, som i Wien; men Byen behager mig meget; dens mange Taarne og særeegne Beliggenhed ved Moldauen giver den noget Imponerende, saa at man meget let kan sætte sig ind i det Liv der i Middelalderen har været ført. Jeg opholdt mig 3 Dage i Prag⁷ og kom da over Töplitz hertil, en Søndag Formiddag.⁸ Dagen var regnfuld og trist jeg havde benytte de faae Solglimt til at spadserie omkring og vente da Veiret blev slemmere tilbage til Værtshuset hvor jeg tænkte at tilbringe Aftenen med at læse Aviserne, og allerede sad jeg ved det lange Bord i Gjæste Stuen ifærd dermed, da en Mand kom ind, og satte sig i nogen Afstand fra mig paa den anden Siide, og som det synes havde han som jeg mest sine Tanker henvente paa at søge Underholdning ved Aviserne. Han blev som det synes forlegen og ærgerlig da jeg bestandig betrakte ham, og jeg blev altid muntre, smilede maaske saagar lidt over hans alvorlige Miine; men var endnu ikke vis i min Sag, og forlangte derfor af Værtinden den saakalte Fremdenbuch, da jeg ville see hvad Folk hun havde i sit Huus. Dog neppe havde jeg udtalt, da han sprang op og omfavnede mig, det var min gamle Ven Hans Jespersen,⁹ der først paa Stemmen havde kunnet troe det muligt at Tilfældet saaledes kunne føre os sammen, og dog var han viidende om at jeg var paa Hjemveien; jeg derimod, ahnede intet andet, end at han i sin Iver prædikede den cristelige Religions Reenhet i Norge. Vi have saaledes, saameget det lod sig gjøre været sammen her, og gjorde igaar en Tuur [sammen] til Bastein; han er idag afreist til Herenhutt, hvor jeg egentlig tror den gode Mand vil finde sig mest tilfreds, hvad hans

religiøse Anskuelser angaaer: Jeg var ham noget for meget fritænkende, vi havde derfor ofte venskabelige Disputter, da jeg ikke altid kunne give ham ret i hans Forklaringer af Bibelen, hvori han ene blot seer paa det tomme Ord. Han er nær ved at græde over den syndefulle Verden, imedens jeg synes at man maae tage den Sag lettere, da man igrunden dog udretter lige meget. Vi ere saaledes høist forskellige i Tænkemaade, dog dette har aldeles intet Skaar gjort i vor Glæde over igjen at mødes, eller kjølnet det paa Skolebænken i Drammen gjorde Bekjentskab. Naar jeg var i Lune, loe jeg naar han med alvorligt Ansigt begnte at prædike, og længe varede det ikke førend jeg ogsaa fik ham til at lee af mine friere, dog vel ikke mindre rigtige Anskuelser. – Pudserlig men paa en anden Maade er Dahl¹⁰ hvem jeg ogsaa undertiiden besøger, som Kunstner veed du han er bekjent; her har han et meget net Huus, hvori Alt efter mit Skjønnende gaar ordentligt til; dog •2• det maae ikke forekomme ham saaledes; thi hans Huusbestyrerinde faar alle Øjeblikke Paamindelser, og saare ubehageligt er det at være Vidne til disse Beviiser paa hans umaadelige Vanskelighed; i Alt andet er han en saare elskværdig Mand. – Her i Dresden har jeg iøvrigt funden fleere gamle Bekjenterer dels fra Hjemmet dels fra Italien og haaber jeg at naar jeg om et Par Dage befinder mig i Berlin vil jeg heller ikke der staae ene. Mit Ophold i Berlin vil jeg gjøre saa kort som muligt, Preuserne ere ikke de af den Tyske Nation der behage mig mest; deres Hovedstad maae man imidlertid see, da man der skal have udmærkede Sager hvad Kunst angaaer. – Naar du en af Dagene gjør •1• en Spadseeretur er du maaske saa god kjære Moder at besøge Eckersberg¹¹ og ogsaa Professor Müller¹² vis du kjender ham, siig dem at jeg snart kommer og vil derfor nu ikke skrive dem til, hvad jeg ellers ikke havde ville undlade; thi nødig ville jeg at man skulle modtage mig mindre venligt, noget der muligen kunne skee, naar de troede dem negligerede. Hvad der staaer til mig vil jeg dog ikke undlade at yde for at staae paa et nogenlunde venskabeligt Punkt med de Herrer Kunstnere hjemme; jeg veed at man just ikke altid seer just blidest til den der lige kommer fra Italien, og der har lært at [see] ogsaa i Udlandet findes dygtige Folk i deres Fag. Hils Rose og hendes Familie ret meget, og saaledes ogsaa alle de kjære Sødskende jeg vil nu ikke mere spørge hvorledes enhver især lever, da du vel neppe har isinde at skrive mig mere til; dog skulle dette dog falde dig ind, da kan jeg endnu i Hamborg meget godt modtage dit Brev, poste restante, og vær forvisset om at du derved saare vil glæde din altid lige hengivne og kjærlige Søn
Martinus.

¹ Brevet er nr. 110 på Rørbyes liste over afsendte breve 1834-37, men er ikke bevaret.

² Isac Noa Mannheimer.

³ Wilhelmine Sonnleithner, f. Mariboe.

⁴ Jacob August Stenfelt.

⁵ Johan Jacob Jansen.

⁶ Just Jerndorff.

⁷ Se dagbogen i dagene 24.-28. oktober 1837.

⁸ Se dagbogen 29. oktober 1837.

⁹ Hans Jespersen.

¹⁰ Johan Christian Dahl.

¹¹ C.W. Eckersberg.

¹² Jens Peter Møller.

Dresden den 3.ten November 1837. X

[illegible]

[illegible]

[illegible][illegible]

19 Nov

Amalie Gard. N° 136.

Amalie Gard. N° 136.

Copenhagen.
Hamburg.

P. Hambur